

Josefa Úriz i Pi

(Badostain, 1883 - Berlín (Alemanya), 1958)

Elisa Úriz i Pi

(Tafalla, 1893 - Berlín (Alemanya), 1979)

Les germanes Úriz, formades a Madrid, varen dedicar-se a la formació dels futurs mestres a les Escoles Normals de Catalunya. Avançades al seu temps, foren pioneres al començament del segle XX en la renovació pedagògica d'un sistema ancorat en el passat, en la defensa dels drets de la dona i la infància i amb un elevat grau de compromís social i polític per aconseguir una societat democràtica i republicana. Es varen distingir per ser defensores entusiastes dels nous corrents pedagògics que sorgien a Europa (Dalcroze, Montessori, Decroly, Claparède, Freinet i Piaget). Van ser fundadores, juntament amb altres, del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC) el juliol del 1936, pocs dies després d'esclatar el cop d'estat contra la República i la Guerra Civil.

Josefa i Elisa Úriz Pi, nascudes a Navarra a finals del segle XIX, van mantenir unes posicions d'avantguarda que van escandalitzar les persones "benpensants" de Girona i Lleida, on van ser assenyalades com anatema de la moral pública i on van iniciar una trajectòria professional que les portaria a la militància política, assumint destacats càrrecs durant la Guerra Civil.

Exiliades a França varen formar part dels grups de la Resistència contra l'ocupació alemanya a la regió de París, al mateix temps que ajudaven els republicans exiliats a sortir dels camps de concentració i marxar a Mèxic i altres països americans. La seva extraordinària valentia va ser reconeguda quan van morir a l'exili, a Berlín, sense que poguessin tornar mai al seu país.

Pepita Úriz i Pi

El 1914 arribà a Girona com a professora numerària de Ciències i ocupà la càtedra de Pedagogia i Història a l'Escola Normal Femenina de Girona, de la qual esdevé numerària el curs 1917-18, ensenyant Fisiologia i Higiene i Educació Física. Ensenyà a Girona des del 1914 fins el maig del 1921, quan es va traslladar a l'Escola Normal Femenina de Lleida.

El juliol del 1936 va ser nomenada membre del Consell de l'Escola Unificada (CENU) i el mes següent, comissària Delegada de l'Escola Normal de Magisteri de Lleida.

Elisa Úriz i Pi

El 1915 arriba com a professora de Música a l'Escola Normal de Mestres Femenina de Girona. El 1922-23 va ser pensionada per la *Junta de Ampliación de Estudios* per fer un curs de Gimnàstica Rítmica a Ginebra amb el professor Jacques-Dalcroze. El 1929 anirà de professora de Música a Escola Normal Femenina de Tarragona. Ja en anys de guerra, el 1936 serà nomenada Comissària política a l'Escola Normal de Magisteri de Barcelona.

Acabada la Guerra Civil, les dues germanes inicien l'exili a França. Treballaran activament per organitzar expedicions de refugiats per anar cap a Amèrica Llatina. També participaran en la Resistència contra l'ocupació alemanya a França.

El setembre del 1950, en el marc de l'operació Bolero-Paprika organitzada pel govern francès per expulsar els comunistes, s'establiren en el Berlín Oriental, on varen viure fins la seva mort.

L'Elisa el 1952, des de l'exili berlinès, participà activament en el Comitè patrocinador del Dia Internacional de la Infància. Més tard proposaren la creació del Dia Internacional de la Infància i de la Carta dels Drets de l'Infant davant la Conferència Internacional en Defensa de la Infància. El 1954, l'ONU institucionalitzava el Dia Internacional de la Infància i el 1959, proclamava la Carta dels Drets de l'Infant. Elisa va formar part d'organismes internacionals i va ser premiada per institucions internacionals per la seva dedicació a defensar i promoure els drets dels infants. El setembre del 1962, la República Democràtica Alemanya (RDA) li atorgà la Medalla de la lluita contra el Feixisme.

Pepita va morir al Berlín Oriental el 2 d'agost del 1958. Elisa, també al Berlin Oriental el 14 d'agost de 1979.

Salomó Marquès i Sureda

Text elaborat per a l'exposició "De la República a l'exili: els camins de les mestres" a la Biblioteca del Campus Barri Vell de la Universitat de Girona del 07/03/2023 al 23/06/2023.

Més informació a DUGiDocs: <https://dugi-doc.udg.edu/handle/10256/22658>